

የመነጨ ግዴታ መኖሩን ሳይረጋገጡና የፍታሃብሔር ሥነ ሥርዓት ሕግ ቁጥር 43 ድንጋጌዎችን በመተላለፍ መሰረታዊ የህግ ስህተት ፈጽመዋል በማለት ፍርድ ሰጥተናል።

የሰበር መ/ቁ. 35403

ግንቦት 14 ቀን 2000 ዓ.ም

ው ሣ ኔ

1. የኦሮሚያ ብሔራዊ ክልል የደቡብ ምዕራብ ሸዋ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመዝገብ ቁጥር 01253 ግንቦት 9 ቀን 1998 ዓ.ም. የሰጠው ውሣኔና የኦሮሚያ ብሔራዊ ክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት በመዝገብ ቁጥር 25765 ህዳር 3 ቀን 2000 ዓ.ም የሰጠው ውሣኔ ተሸሯል። ይፃፍ።
2. አመልካች ለተጠሪው ብር 150,000 /አንድ መቶ ሃምሳ ሺ ብር/ የመክፈል ሐላፊነት የለበትም። ለሚመለከተው ይፃፍ።
3. ወጭና ኪሣራ ግራ ቀኛቸው የየራሳቸውን ይቻሉ ብለናል።

ይህ ፍርድ መጋቢት 25 ቀን 2000 ዓ.ም በሙሉ ድምጽ ተሰጠ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ቤ/ኃ

ዳኞች:- ዓብዱልቃድር መሐመድ

መስፍን ዕቁበዮናስ

መድህን ኪሮስ

ዓሊ መሐመድ ዓሊ

ሱልጣን አባተማም

አመልካች:- አቶ ዓብዱልነጢፍ ሙሔ ከጠበቃው ጋር ቀርቧል

ተጠሪ:- 1/ትዕግሥት በርሃ ወኪል - ቀረበ።

2/ ደምስስ ተማም ከጠበቃው ጋር ቀርቧል።

መዝገቡ ተመርምሮ ተከታዩን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍ ር ድ

በዚህ መዝገብ የቀረበው ክርክር የተነሣው በደ/ብ/ብ/ሕ/ክ/መ/ከጉራጌ ዞን የወልቂጤ አካባቢ ከፍተኛ ፍ/ቤት ሲሆን ግራ ቀኙ የንግድ መደብርን በተመለከተ ሲከራከሩ ቆይተው ፍ/ቤቱ አመልካችን ረቺ የሚያደርግ ውሣኔ ከሰጠ በኋላ ተጠሪዎች የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 6/ን' መሠረት አድርገው ዳኝነት እንደገና እንዲታይ አቤቱታ በማቅረባቸው መዝገቡ ዳግመኛ ተንቀሳቅሶ ፍ/ቤቱ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 6/3/ መሠረት ለአመልካቹ መጥሪያ በተጠሪዎችና በቀበሌ በኩል ልኮለት ተጠሪዎቹ በመሐላ ቃል አስደግፈው አመልካቹ መጥሪያ ደርሶት ደረሰኝ አልሰጥም ብሏል በሚል በሌለበት ጉዳዩ እንዲታይ ባቀረቡት አቤቱታና የጎምሽ ቀበሌ ገ/ማ/ጽ/ቤት አመልካቹ መጥሪያው ደርሶት ለመቀበሉ ደረሰኝ ለመሰጠት ፈቃደኛ አልሆነም ሲል የፃፈውን ደብዳቤ በመመርኮዝ ጉዳዩን አመልካቹ በሌለበት መርምሮ ቀደም ሲል የሰጠውን ውሣኔ በመሻር ተጠሪዎቹን ረቺ ያደረገ ውሣኔ በታህሣሥ 30 ቀን 1999 ዓ.ም ሰጥቷል።

ከዚህ በኋላ አመልካቹ በወልቂጤ አካባቢ ከ/ፍ/ቤት መጋቢት 19 ቀን 1999 ዓ.ም የተፃፈ አቤቱታ ይዞ በመቅረብ፣ በፍ/ቤቱ ቀርቤ ያልተከራከርኩት

መጥሪያ ሥላልደረሰኝ በመሆኑና ይህም በቂ ምክንያት በመሆኑ የሰጠው ውሣኔ ተነስቶ በጉዳዩ ላይ መልስ ሰጥቼበት ይወሰን ሲል ፍ/ቤቱን ጠይቋል።

የወልቂጤ አካባቢ ከ/ፍ/ቤትም የአመልካቹን አቤቱታ መርምሮ ሚያዝያ 16 ቀን 1999 ዓ.ም በሰጠው ትእዛዝ የተጠሪዎቹን በመሐላ ቃል ተደግፎ የቀረበ አቤቱታና የቀበሌውን ደብዳቤ በማውሳት መጥሪያ አልደረሰኝም ተብሎ የቀረበው አቤቱታ የፍ/ቤ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 78/2 ድንጋጌ መንፈስ ባሟላ መልኩ የቀረበ ባለመሆኑ አቤቱታው ተቀባይነት የለውም ሲል መዝገቡን ዘግቶታል።

በዚህ ትእዛዝ ቅር የተሠኙት አመልካች ቅሬታቸውን በየደረጃው ላሉ ፍ/ቤቶች ቢያቀርቡም የወልቂጤ አካባቢ ከ/ፍ/ቤት የሰጠው ትእዛዝ እስከ ክልሉ ጠ/ፍ/ቤት ሀበር ችሎት ድረስ ባሉት ፍ/ቤቶች ፀንቷል።

የጉዳዩ አመጣጥ ከላይ እንደተዘረዘረው ሲሆን ይህ መዝገብ ለዚህ ለፌ/ጠ/ፍ/ቤት ሀበር ችሎት ሊቀርብ የቻለውም አመልካች ጥር 29 ቀን 2000 ዓ.ም በተፃፈ የሀበር ማመልከቻ የቀበሌ ገ/ማህበሩ በቁ/027/99 በሚያዝያ 16 ቀን 1999 ዓ.ም በተፃፈ ደብዳቤ የፍ/ቤት መጥሪያ ለአሁን አመልካች እንዳልሰጠኝ እያረጋገጠ እና መጥሪያውን ተቀብሎ አልፈርምም ማለቱ በምስክር ሳይረጋገጥ የስር ፍ/ቤቶች መጥሪያ ደርሶት ለመከራከር ፈቃደኛ አልሆነም በሚል ውሣኔው ተነስቶ መከራከሪያዬን እንዳላቀርብ መከልከላቸው መሠረታዊ የሕግ ስህተት የተፈፀመበት ነው ሲሉ አቤት በማለታቸው ነው።

ይህም ችሎት የአመልካቹን አቤቱታ ተመልክቶ፣የስር ፍ/ቤቶች አመልካች በፍ/ቤ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 78/2/ መሠረት ያቀረበውን ጥያቄ ውድቅ ማድረጋቸው በአግባቡ መሆን አለመሆኑን ለመመርመር ተጠሪዎቹን አስቀርቦ ግራ ቀኙ የጽሁፍ ክርክራቸውን አካሂደዋል። እኛም ጉዳዩን እንደሚከተለው መርምረናል።

በመሠረቱ የፍ/ቤ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ.78/2/ ተከላኸ መጥሪያ በሚገባ ያልደረሰው መሆኑን ገልጾ ሲያመለክት እና ፍ/ቤቱም ተከላኸ ቀርቦ መልስ ያልሰጠው በበቂ ምክንያት መሆኑን የተረዳው ሲሆን ትእዛዙን ወይም ብይኑን

በማንሣት ክርክሩ እንደገና እንዲሰማ እንደሚያደርግ ይደነግጋል። በሌላ በኩል ደግሞ ማንኛውም ግለሰብ ለቀረበበት ክስ መልስ የመስጠት መብት እንዳለው ይታወቃል። ይህ ከሆነ ደግሞ አንድ ፍ/ቤት የአንደኛውን ተከራካሪ መከራከሪያ ላለመስማት በተቻለው መጠን ይኸው ተከራካሪ በቀን ቀጠሮው ያልቀረበው በቂ ባልሆነ ምክንያት መሆኑን የቀረቡለትን ማስረጃዎች በሚገባ መርምሮ ማረጋገጥ እንደሚኖርበት መገንዘብ አያዳግትም። በተያዘው ጉዳይ የሥር ፍ/ቤት አመልካቹ በፍ/ቤ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 78 መሠረት መጥሪያ እንዳልደረሰው ገልጾ አቤቱታ ሲያቀርብም ቀድሞ ከተጠሪዎቹ በቀረበለት በመሐላ ቃል የተደገፈ ማመልከቻ ላይ አመልካቹ መጥሪያ ተቀብሎ ደረሰኝ አልሰጥም ሲል አይተዋል ተብለው የቀረቡትን ምስክሮችም ሆነ መጥሪያው በቀበሌው በኩል ሲሰጥ የነበሩት ምስክሮች እንዲሰሙ አላደረገም። እንደውም ከዚህ በኋላ ቀደም ሲል የጎምሽ ቀበሌ ገ/ማ/አስ/ጽ/ቤት የላከውን ደብዳቤ ፃፉ የተባሉት የቀበሌው ሠራተኛ እራሳቸው በሚያዝያ 16 ቀን 1999 ዓ.ም በተፃፈ ሌላ ደብዳቤ ክስም ሆነ መጥሪያ ደርሶን የሰጠነው ነገር የለም ሲሉ በቀበሌው ስም የሰጡት ማረጋገጫ መኖሩን ለመገንዘብ ተችሏል። ይህ በሆነበት ሁኔታ ደግሞ አመልካቹ መጥሪያ ደርሶት ያለበቁ ምክንያት ስላለመቅረቡ ተረጋግጧል ለማለት አይቻልም። ከዚህ ይልቅ ቀበሌው ሚያዝያ 16 ቀን 1999 ዓ.ም የፃፈው ደብዳቤ የሚያረጋግጠው አመልካቹ ቀርቦ ያልተከራከረው መጥሪያው ሳይደርሰው መሆኑን ነው። በመሆኑም አመልካቹ በሥር ፍ/ቤት በፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 78 መሠረት ያቀረበው ማመልከቻ ተቀባይነት ሊያገኝ ይገባው የነበረ መሆኑን ተረድተናል። በአጠቃላይ የሥር ፍ/ቤቶች አመልካቹ ቀርቦ ያልተከራከረው መጥሪያ ደርሶት ነው ሲሉ በደረሰበት መደምደም የአመልካቹን ጥያቄ ውድቅ ማድረጋቸው መሠረታዊ የሕግ ስህተት ነው ብለናል።

ው ሣ ኔ

1/ አመልካች በፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 78 መሠረት ያቀረቡት አቤቱታ ውድቅ መደረጉ አግባብ ባለመሆኑ በደ/ብ/ብ/ሕ/ክ/መ/ የወልቂጤ አካባቢ

ከ/ፍ/ቤት በመ/ቁ/ 01871 ሚያዝያ 16 ቀን 1999 ዓ.ም የሰጠው ትእዛዝም ሆነ የክልሉ ጠ/ፍ/ቤት በመ/ቁ. 17917 ሠኔ 13 ቀን 1999 ዓ.ም እና የክልሉ ጠ/ፍ/ቤት በመ/ቁ. 18594 ጥር 2 ቀን 1999 ዓ.ም የከ/ፍ/ቤቱን ትእዛዝ በማጽናት የሠጧቸው ትእዛዞች ተሸረዋል። ይህም።

2/ የወልቂጤ አካባቢ ከ/ፍ/ቤት አመልካች ቀርበው ያልተከራከሩት በበቂ ምክንያት ማለትም መጥሪያ ሳይደርሳቸው መሆኑን ተገንዝቦ ውሳኔውን በማንግት የአመልካችን መከራከሪያዎች ተቀብሎ ግራ ቀኙን አከራክሮ የመሰለውን እንዲወስን ጉዳዩ ተመልሶለታል።

3/ ግራ ቀኙ ወጪና ኪሳራ ይቻቻሉ።

4/ እግዱ ተነስቷል። ለሚመለከተው ይህም።

5/ መዘገቡ ተዘግቷል። ወደ መ/ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ተ.ወ

የንብረት ህግ